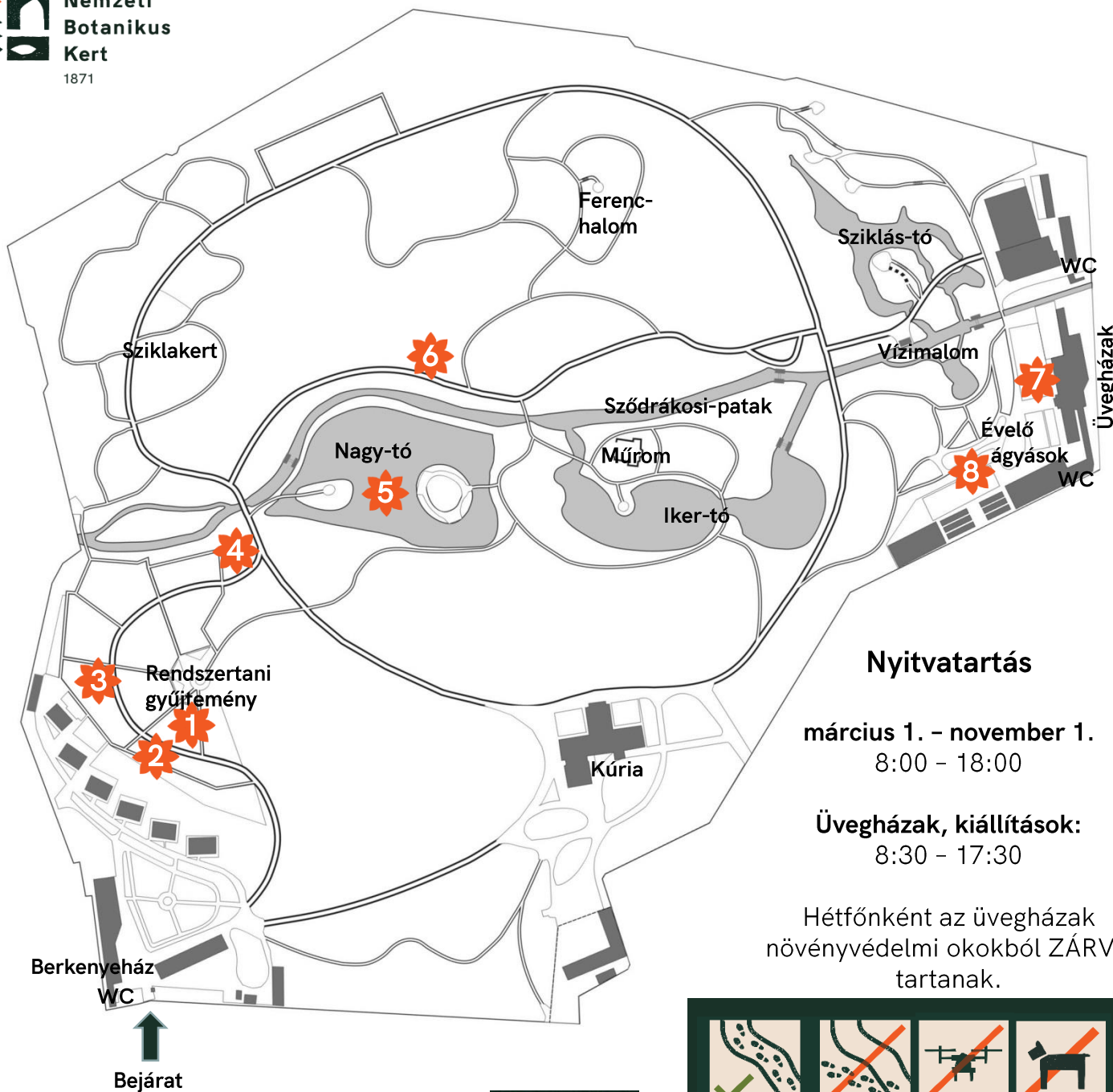

A hónap érdekességei

Nemzeti Botanikus Kert
Vácrátót

Őszi begónia (*Begonia grandis*)

Nyitvatartás

március 1. – november 1.
8:00 – 18:00

Üvegházak, kiállítások:
8:30 – 17:30

Hétfőnként az üvegházak
növényvédelmi okokból ZÁRVA
tartanak.

 Térképes útmutatónk abban segít, hogy az aktuálisan virágzó fajok, vagy más időszakú látnivalók közül néhányat könnyedén megtaláljon Kertünkben.

Köszönjük, hogy az utakon maradnak!

Szent Mihály hava. A szeptember csendes hónap, már csak néhány ősszel nyíló fa és cserje virágzik, az őszi lombszíneződés pedig csak a hó vége felé kezdődik. Botanikus Kertünkben megindult az őszi maggyűjtés. A beérett terméseket illetve magokat begyűjtjük, tisztítjuk, majd év végén az évente kiadott magkatalógusunkban felkínáljuk őket közel 600 botanikus kertnek, akikkel nemzetközi magcsere kapcsolatban állunk.

3

A füzényfélék (*Lythraceae*) közé tartozó hazai növények mind lágyszárú, mocsári vagy vízinövények. Ezért is meglepő, hogy a családban trópusi fákat is találunk. A kreppmirtuszok nemzetségébe például a délkelet-ázsiai monszunerdőkből élő, palánkos törzsű, értékes, szép fájú óriásfák is tartoznak. Szerencsénk egyike a **kreppmirtusz** (*Lagerstroemia indica*) viszonylag télálló, így az elmúlt enyhébb teleket követően, idén is páratlan virágpompával örvendeztet meg bennünket. A mediterrán országokban nagyon népszerű, számtalan fajtáját nemesítették ki. Lombhullató, terebélyes koronájú cserje. Pompás virágai tömött, kúp alakú, hajtásvégi fürtvirágzatban, nyáron nyílnak. Jellegzetesen gyűrt, fajtától függően rózsás, pirosas, lilás vagy fehér árnyalatú szíromlevelei sok, élénk-sárga porzót koszorúznak.

4

Dendrológiai gyűjteményünk egyik igazi különlegessége a **hétfüvirág-cserje** (*Heptacodium miconioides*). Ez a mutatós cserje csak a múlt század eleje óta ismert a nyugati botanikusok körében, mióta E.H. Wilson angol botanikus és híres „növényvadász” 1907-ben felfedezte a közép-kínai Hupei tartomány erdőseibeiben. Nemcsak ősszel, apró, krémfehér, illatos virágainak nyílásakor tűnik fel, hanem különleges, keresztben átellenesen álló, három párhuzamosan futó ér mentén megtörő, sötétzöld levelei az egész vegetációs időszakban vonzóvá teszik.

5

A Nagy-tóban még mindig gazdagon virágzik az **indiai lóbusz** (*Nelumbo nucifera*), mely a vízi életmódhoz remekül alkalmazkodott növény. Iszapban kúszó gyöktörzsében és levélnyelében szellőzőjáratok vannak. A víz színe fölé emelkedő, hatalmas, kerek leveleit kékeszürke víz-tisztító viaszréteg fedi, így a víz nem tapad meg rajta, hanem felületén gyöngyként lepergő cseppek képződnek. Kicsi termései, a „lótuszmagok”, az urnaszerűen kiszélesedett virágtengelybe süllyedve fejlődnek. Az óvilági szubtrópusi területek vízinövénye. Keményítőtartalmú, édeskés ízű gyöktörzsét sütve, főzve, nyersen fogyasztják, a zsenge leveleket levesbe, főzelékbe főzik, ételeket csomagolnak bele. A „lótuszmagot” pörkölve, főzve eszik, süteményekbe dolgozzák fel. Gyógynövényként is ismert. Kínában a tisztaság, a becsületesség és az erény jelképe. A hinduk mitológiájában a lóbuszvirág a Föld trónusa, Buddhának pedig a lóbusz (padma) volt a kedvenc virága.

6

A közönséges diót mindenki ismeri, de vannak különleges diófélék is! A **festődió** vagy **tobozdió** (*Platycarya strobilacea*) leveleit megdörzsölve illata árulkodó, de termése nem emlékeztet a dióra. Sötét vörösesbarnára érő 3-5 cm hosszú, fenyőtobozra emlékeztető terméságazatában, szűrös murvalevelek tövében lapított, tojásdad, kétszárnyú diócskák fejlődnek. Őshazája Kelet-Ázsia. Kínában kérgéből és terméséből fekete és sötétbarna textilfestéket nyernek, melyet halászhálóknak festésére is használnak, mert állítólag meghosszabbítja élettartamukat. Leveleiből őséves időben főzeléket főznek. Vele szemben, a patak partján **kaukázusi szárnyasdió** (*Pterocarya fraxinifolia*) füzérbe rendeződő terméseit figyelhetjük meg. A borsószem nagyságú, 4 rekeszű diócskák külső burkán két kerekded, átellenben álló „szárny” fejlődik, melynek fontos szerepe van az érett termések terjedésében, mert vízfelszínre hullva vitorlás csónakként mozognak. Nemzetségneve is erre utal: pteron görögül szárnyat, karya diót jelent. Nyugat-Ázsiai folyók mentén, ártereken őshonos, hatalmas termetű fa.

7

Az Évelő- és Sziklakerti gyűjtemény ágyásaiban tűnnek fel a **tarackoló kékgyökér** (*Ceratostigma plumbaginoides*) foltjai. Az ólomvirágfélék (*Plumbaginaceae*) családjába tartozik ez a Kínából származó terjedő tövű, 20-30 cm magas, elfekvő szárú félcserje. Virágzását már augusztus végén megkezdte és még októberben is nyílik. A bronzvörös őszi lombszínével elnyílása után is díszít. Tavasszal elég későn hajt ki ezért töve köré érdemes korai hagymás növényeket ültetni, így addig azok takarják a később már a kékgyökér által takart felületet. Félárnyékos helyen is megél, de igazán napos helyen érzi jól magát.

8

Az Évelő- és Sziklakerti gyűjtemény Kaktuszházhoz közel eső ágyásában nyílik az **őszi begónia** (*Begonia grandis* ssp. *evansiana*). Különlegessége, hogy míg a többi begónia trópusi igényű növény, nálunk szobanövényként vagy legfeljebb egy nyári virágként nevelhető, az őszi begónia fagyűrő és enyhébb teleinket jól átvészeli. 30-40 cm magas növény, formás bordó levelei szép háttérrel adnak a magasba nyúló rózsaszín virágoknak. A ritka, ősszel virágzó árnyéki évelők egyike, különlegessége teszi az ágyást. Tavasszal későn bújnak elő hajtásai, így kertekben hagymásokat is lehet alá ültetni.

1

A Rendszertani gyűjtemény legszélső ágyásában messziről feltűnnek az **amerikai alkörmös** vagy **karmazsinbogyó** (*Phytolacca americana*) bokrai. Vöröslő szárú, 2-3 métert is elérő évelő növény, ősszel pirosra színeződő, nagy levelekkel. Kicsi, fehér virágaiból őszre lecsüngő termésfüzérben, feketés bíbor színű, kerekded bogyótermések fejlődnek. Észak-Amerika keleti részén őshonos, üde erdőkből, nedves helyeken, útszéleken nő. Európában is meghonosodott, elsősorban a bortermő vidékeken. Ennek az a magyarázata, hogy bár bogyói kissé mérgezőek, azok kárminvörös levét régebben bor- és ételfestésre is használták, és ezért sokféle ültették. Vastag, hasas gyökere is mérgező, de csíraölő, gyulladásgátló hatóanyagai miatt torok- és izületi gyulladás, herpesz, influenza és gombás fertőzések kezelésére hasznosítják, hánytató és hashajtó szerként ismerik. Csak szakember felügyeletével használható. Zsenge hajtásából alaposan megfőzve, ízletes étel készül.

2

Közelben található a szulákfélék (*Convolvulaceae*) ágyása. Ebbe a közel 2000, melegkedvelő lágyszárú növényt illetve cserjét magába foglaló családba különösen sok futónövény tartozik. Leveleik szórt állásúak, a virág szíromlevelei többnyire forrtak, feltűnően színesek. Közönséges gyomunkon, a mezei szulákon kívül sok szép dísznövényünk tartozik ide, mint a borzas szőrű, bíborpiros és sötét bíborkék virágú **kerti hajnalka** (*Ipomoea purpurea*), és a fehér torkú, halványkék virágú **borostyánlevelű hajnalka** (*I. hederacea*). Az apró piros virágú, kecses **indián hajnalka** (*I. coccinea*) Észak-Amerika keleti részén, patakpartokon, útszéli nedves élőhelyeken őshonos. Ezeknek a kicsi, forrt szirmú, szűk torkú, virágoknak a beporzását hazájukban, Amerikában, hosszúcsőrű, apró madarak, a kolibri végzik. Az ágyásban a földön kúszik a nálunk is egyre népszerűbb, étkezési célra termesztett **édesburgonya** vagy **batáta** (*Ipomoea batata*) számtalan, tetszetős, színes levelű fajtája.